

TEXTIELFABRIEKEN IN TILBURG

door Henk van Doremalen

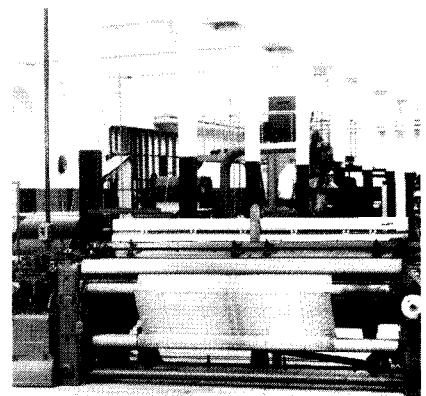
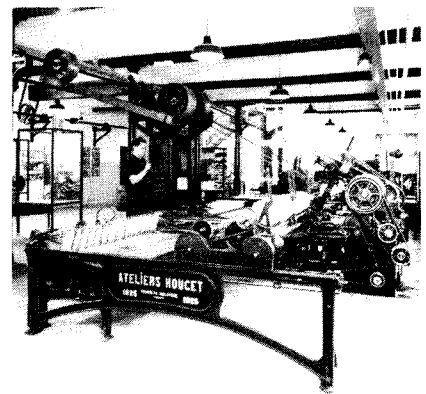
Inleiding

Opkomst en ondergang van de Tilburgse textielindustrie hebben zich feitelijk in twee eeuwen afgespeeld. Natuurlijk, al lang voordat Martinus van Bommel in 1766 als eerste een groot fabrieksgebouw liet neerzetten, was er al textielnijverheid in deze kontreien. Er werd al in de middeleeuwen gesponnen en geweven in het heidedorp Tilburg. De fabrieksmatige produktie kwam echter pas eind 18e, begin 19e eeuw op gang. En ook na de laatste grote sluitingen en saneringen in de jaren zeventig van de 20e eeuw is er nog steeds textielindustrie in Tilburg, zelfs meer dan menigeen denkt, zoals een overzicht verderop laat zien. De tijd dat Tilburg wolstad was, is echter voorbij.

Bijna twee eeuwen lang was de textielindustrie niet alleen hoofdbron van bestaan in Tilburg, maar ook werd het economische, sociale en politieke leven in de stad er voor een groot deel door bepaald. Zeker tot in de jaren vijftig was de werkgelegenheid in Tilburg in belangrijke mate afhankelijk van de textiel. Direkt, voor hen die bij een van de vele bedrijven werkten waaraan fabrikantennamen als De Beer, Van

den Bergh, Brouwers, Diepen, Van Dooren, Enneking, Eras, Franken, Janssen(s), Mutsaerts, Mommers, Pessers, Van Spaendonck, Swagemakers en Verschuuren verbonden waren. Maar ook indirect, zoals voor hen die werkzaam waren in de bouw of de machine-industrie, of in vroegere tijden, de kaarden- en drijfriemenfabrieken.

De tentoonstelling in de vide boven de entree-ruimte van het Nederlands Textielmuseum.

Het textielmuseum

Aan de Tilburgse textielindustrie, aan de fabrieken en machines, aan de fabrikanten, aan de arbeidende bevolking, de mannen, vrouwen en kinderen die met veel plichten en weinig rechten generaties lang in de textiel werkten, aan al die aspecten besteedt het nieuwe Nederlandse Textielmuseum veel aandacht. Terecht, want Tilburg maakte een belangrijk deel uit van de Nederlandse textielindustrie.

Alom in de ruimtes en tentoonstellingen van het museum zijn "Tilburgse" objecten te vinden. Van het gebouw zelf (het grootste object van het museum!) tot de stopnaald in de vitrine over de textiel-scholing. Zo zijn er verschillende machines die kenmerkend zijn voor een bepaalde ontwikkelingsfase van de industrie, die afkomstig zijn uit Tilburgse fabrieken en bediend zijn door Tilburgse spinners, wevers, vollers of machinisten.

De vide boven de entree-ruimte is helemaal op Tilburg gericht. Vooral van dat deel van het Nederlands Textielmuseum wordt hier een beeld gegeven.

TILBURG WOLSTAD

T	N.V. Textiel Fabrieken Verschuuren-Piron Koningshoeven 69	J. A. Blomjous N.V. Veemarktstraat 12	W. Brands en Zonen N.V. Hoogvenestraat 178	T
I	N.V. Twernerij en Ververij „Broekhoven“ Broekhovenseweg 220	M. van Beurden van Moll N.V. Leo XIII-straat 55	J. Brouwers' Lakenfabrieken N.V. Korte Schijfstraat 2	I
L	N.V. Wollenstofffabriek „Triborgh“ Bisschop Zwijzenstraat 44	N.V. Wollenstofffabr. van L. E. v. d. Bergh St. Jozefstraat 127	N.V. Wollenstofffabrieken Brouwers van Glabbeek Goirkestraat 96	L
B	N.V. „Tilkamwol“ Goirle	N.V. Wollenstofffabriek Swagemakers-Caesar Gasthuisstraat 1	Firma S. de Coek en Zonen Goirkestraat 105	B
U	Spinnerij Swagemakers-Bogaerts N.V. Hoogvenestraat 238 Heikantsebaan 215	<p style="text-align: center;">De Wolindustrie in Tilburg en Goirle heeft plaatsen beschikbaar in de afdelingen Kamgarensponnerij Strijkgarensponnerij Spoelerij-Twernerij Weverij Ververij Apprêtuur Stopperij Jongens en meisjes die belangstelling hebben voor een mooi en goedbetaald beroep kunnen inlichtingen krijgen bij de hier vermelde bedrijven</p>	Coöp. Ververijen U.A. Koningshoeven 77	U
R	F. M. Straeter's Textiel Mij „De Zomermlen“ N.V. Zomerstraat 58		N.V. Wollenstofffabriek Gebrs Diepen Korvelseweg 132	R
G	André van Spaendonck en Zn. N.V. Koostraat 168		Van Dooren en Dams' Textielabrieken N.V. Korvel 8	G
T	W. Schoenmakers en Zn Goirkestraat 37		Pieter van Dooren N.V. Hilvarenbeekseweg 60	T
E	N.V. Wollenstoffabrieken „Ant. de Rooij en Zonen“ St. Jozefstraat 124		N.V. Wollenstoffabrieken George Dröge Goirkestraat 90	E
X	Wollenstoffabriek de Rooy van Dijk Goirkestraat 177		N.V. Lakenabrieken v/h Fa. E. Elias Industriestraat 19	X
T	„De Regenboog“ Janssen en Bierens N.V. Bredaseweg 211		Textielabrieken H. F. C. Enneking N.V. Goirkestraat 89	T
I	Pessers van Zuylen N.V. Goirke Kanaaldijk Z 14		Wollenstoffabrieken van H. Eras en Zonen Goirkestraat 27	I
E	N.V. Wollenstoffabriek Fr. Mutsaerts en Zn Sporlaan 158		C.V. A. Franken en Zonen Goirkestraat 1	E
L	A. & N. Mutsaerts' Wollenstoffabr. N.V. Pironstraat 1		N.V. Gebrs. Franken's Wollenstoffabrieken Goirkestraat 80	L
S	Textielweverij Mutsaerts en Van Poppel N.V. Tongerlose Hoefstraat 59		N.V. Hollandse Textielindustrie Goirle	S
T	N.V. Wollenstoffabriek C. Mommers en Co Kraaivensestraat 65		N.V. Wollenstoffabr. „Beka“ St. Jozefstraat 126	Wollenstoffabriek Gebrs Janssen N.V. Wilhelminapark 1
A	N.V. Wollenstoffabr. „Litex“ Fr. Mannaertsstraat 3	N.V. Wollenstoffabr. Thomas de Beer Wilhelminapark 5	N.V. Janssens van Buren's Wollenstoffabr. Gasthuisstraat 29	A
D	J. A. A. Kerstens N.V. Wollenstoffabr. Langestraat 25	Wollenstoffabriek M. Aelen N.V. Elzenstraat 39	Janssens de Horion's Wollenstoffabr. N.V. Koostraat 164	D
!	Kastofa Textielabrieken N.V. Kuyperstraat 31	AaBe Wollenstoff- en Wollendeckenfabr. N.V. Hoevensweg 57	Jurgens' Textiel N.V. Tuinstraat 49	!

TILBURG WOLSTAD

Pagina 4 rechtsboven: spinnmolen (selfactor) uit 1925 gemaakt bij Ateliers Houget in Verviers. Afkomstig van de wollenstoffabriek André van Spaendonck & Zn. te Tilburg. Daaronder: Saurer mechanisch weefgetouw (1953) in bedrijf in het Nederlands Textielmuseum.

Boven: 46 textielabrieken uit Tilburg en Goirle adverteren in 1956 gezamenlijk in Roomsche Leven. Een beeld uit de tijd dat Tilburg nog wolstad was. Voor wie in de textielindustrie kwam werken was er 'vast werk'. Bijna al deze fabrieken zijn in de jaren zestig en zeventig ten onder gegaan. In korte tijd verdwenen duizenden arbeidsplaatsen.